

új engedély, amíg a zsidók számaránya az adott helyen nem csökken le 6%-ra, illetve bizonyos típusú kereskedelmi ágazatokban 12%-ra. Zsidó külön engedély nélkül földet nem vehet és nem adhat el, s bármikor kényszeríthető, hogy a hatóság által megszabott áron eladja vagy bérbe adja mezőgazdasági ingatlana tulajdonát (12–18. cikkelyek).⁴⁴

A törvény értelmében minden, öt főnél kevesebbet foglalkoztató cég legfeljebb egy zsidót alkalmazhat, a kilenc főnél nagyobb pedig kettőt.⁴⁵ A Magyar Állami Biztosító Intézet adatai szerint 1937. december 31-én 14 817 cég működött Budapesten 72 494 dolgozóval. Közülük tíz személynél többet 742 cég foglalkoztatott, 14 075 viszont ötnél kevesebbet. Becslések szerint a törvénynek ez a pontja 250 000 zsidót érintett, köztük 65 000 budapestit.⁴⁶

Hamarosan kitűnt, hogy a második zsidótörvény a legnagyobb csapást a zsidóság alsó régióira mérte, így a bérmunkásokra és szakképzetlenekre. Akik üzleti, ipari tevékenységet folytattak, szintén megérezték az intézkedések súlyát, ők is korlátozva lettek mozgásukban, de így vagy úgy meglelték a kikapukat, amelyeken kibújhattak az előírások hálójából. Kitalálták és előszeretettel alkalmazták, nem is kis sikerrel az ún. stróman- vagy Aladár-rendszert, azaz keresztny „társat” vettek be az üzletbe, aki részt kapott a haszonból. Voltak olyan esetek is, amikor keresztnyek baráti alapon vállalkoztak ilyen szerepre.

A szabadfoglalkozású-pályákon már rosszabbul ütött ki a dolog a zsidók szempontjából. Főleg az ügyvédi pályán és az újságírásban zárultak be a kapuk előttük. A törvény életbeléptetése után a Sajtókamarába felvételét kérő 3435 személy közül 1863-at utasítottak el, vallásuk vagy fajuk miatt.⁴⁷ A zsidók eltávolítását a magyar társadalom vezető posztjairól, valamint kiszorításukat a szabadfoglalkozású-pályákról kormányzervek, illetve az egyes foglalkozási ágakban felállított kamarák végezték. Kulcs szerepet kapott e téren Kultsár István, az értelmiségi munkanélküliség kormánybiztosa.⁴⁸

A második zsidótörvény az egész zsidóságra nagy csapást mért, de valóságos katasztrófaként érte a Csehszlovákiától visszacsatolt területek 150 000 főnyi zsidó lakosságát. Már az is nagy nehézséget okozott sokuknak, hogy bizonyítsák magyar állampolgárságukat, s ők szenvedték el elsőnek a faji megkülönböztetés kínos következményeit. Midőn 1941. június 27-én Magyarország hadba lépett a Szovjetunió ellen, ezek közül a hontalan zsidók közül sokat összefogdostak, Kamenyec-Podolszkij környékére deportáltak, ahol aztán jó részüket lemészárolták (lásd a 6. fejezetet).

A magyarországi papság és a politikusok mérsékelt körei most is úgy okoskodtak, mint 1938-ban, és abban reménykedtek, hogy az új törvény